

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 691/2014-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. januára 2015 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Slavomírom Dubjelom, Žriedlova 3, Košice, ktorou namieta porušenie základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 S 1/2014 a jeho uznesením z 29. septembra 2014 v znení uznesenia z 1. októbra 2014, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prístup k voleným a iným funkciám zaručené v čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Košice-okolie sp. zn. 11 S 1/2014 z 29. septembra 2014 v znení uznesenia z 1. októbra 2014 p o r u š e n é b o l i .

2. [REDACTED] [REDACTED] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (tisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice-okolie povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Košice-okolie je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia [REDACTED] [REDACTED] v sume 340,90 € (slovom tristoštyridsať eur a deväťdesiat centov) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. Slavomíra Dubjela Žriedlova 3, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti [REDACTED] [REDACTED] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 691/2014-28 z 25. novembra 2014 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 S 1/2014 a jeho uznesením z 29. septembra 2014 v znení uznesenia z 1. októbra 2014.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa uchádzala o zvolenie za poslankyňu Obecného zastupiteľstva obce Belža, avšak miestna volebná komisia v obci Belža (ďalej len „miestna volebná komisia“) ju rozhodnutím č. 229/14 z 24. septembra 2014 (ďalej len „rozhodnutie miestnej volebnej komisie“) nezaregistrovala. Z odôvodnenia rozhodnutia

miestnej volebnej komisie v obci Belža „možno iba vyvodit', keďže to v rozhodnutí nie je uvedené priamo, že dôvodom pre neregistrovanie navrhovateľky ako kandidáta na kandidátnej listine je ustanovenie § 17 ods. 1 písm. f) Zák. č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov - chýba alebo je neúplná petícia podľa § 16 ods. 9 Zák. č. 349/1990 Zb. v znení neskorších predpisov“.

Proti tomuto rozhodnutiu však sťažovateľka podala okresnému súdu návrh na vydanie rozhodnutia o zaregistrovaní kandidáta podľa § 250zb Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý okresný súd uznesením č. k. 11 S 1/2014-8 z 29. septembra 2014 v znení uznesenia č. k. 11 S 1/2014-15 z 1. októbra 2014 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“) zamietol. Ako podstatný dôvod podania návrhu okresnému súdu sťažovateľka uvádza nedodržanie povinnosti vyplývajúcej z § 5 ods. 5 zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o petičnom práve“), ukladajúcej orgánu verejnej správy povinnosť bezodkladne vyzvať osobu, ktorá petíciu podala, na odstránenie jej nedostatkov v lehote najneskôr do 30 pracovných dní od doručenia výzvy s poučením o následku ich neodstránenia. Uvedené preto v podanom návrhu aj namieta a rovnako namieta aj „prílišnú formálnosť postupu miestnej volebnej komisie obce Belža, keďže z kandidátnej listiny a zo súhlasu s kandidatúrou sú zrejmé osobné údaje navrhovateľky ako osoby, na podporu ktorej bola vedená petícia - podpora sťažovateľky ako nezávislého kandidáta na poslanca obecného zastupiteľstva obce Belža, jej meno bolo v záhlaví každého petičného hárku uvedené, keďže išlo o petíciu na podporu jej kandidatúry a je logické, že je to práve sťažovateľka, ktorá je osobou oprávnenou na styk s orgánmi verejnej správy vo veci petície na podporu jej kandidatúry ako nezávislého kandidáta na poslanca obecného zastupiteľstva obce Belža“.

Dôvody podania sťažnosti ústavnému súdu vidí sťažovateľka v arbitrárnosti uznesenia okresného súdu popierajúc jeho závery, podľa ktorých «petenti ani nevedeli, akú petíciu podpisujú (teda, že podpisujú petíciu za podporu sťažovateľky ako nezávislej kandidátky do volieb poslancov obecného zastupiteľstva obce Belža), čo však nie je pravda. Petenti vedeli veľmi dobre, že svojím podpisom na petícii podporujú sťažovateľku ako nezávislú

kandidátku do volieb poslancov obecného zastupiteľstva obce Belža. Uvedené vyplýva z toho, že záhlavie petície bolo vypísané už pred jej podpisovaním petentmi (záhlavie v znení: *PETÍCIA na podporu kandidatúry nezávislého kandidáta [REDAKOVANÉ]* [REDAKOVANÉ] na poslanca obecného zastupiteľstva vo volebnom obvode č. 1 podpísaná voličmi obce BELŽA vo voľbách do orgánov samosprávy obcí v roku 2014... Orgán verejnej správy, ako je chápaný podľa § 4 ods. 4 Zákona o petičnom práve (v tomto prípade volebná komisia obce Belža) teda disponoval informáciou o tom, kto podáva petíciu vrátane údajov o trvalom pobyte predkladateľa petície a volebná komisia mala informáciu o tom, že sťažovateľka s petíciou na podporu jej kandidatúry súhlasí, keďže sama podpísala kandidátnu listinu, ktorej bola petícia prílohou. To, že aj petenti vedeli, koho podpisom podporujú, dosvedčuje aj fakt, že sama sťažovateľka všetkých 58 osôb navštívila osobne a požiadala ich o podpis petície...

Problémom podľa názoru sťažovateľky je najmä arbitrárne a svojvoľné odôvodnenie uznesenia súdu, ktoré nemá oporu v zákone. Súd uvádza, že ak vyššie uvedený nedostatok v petičných hárkoch bol prítomný v čase, keď ju petenti podpisovali, tak nebolo potrebné vyzývať sťažovateľku na odstránenie väd petície, keďže tieto údaje mali byť prítomné už v čase, keď bola petícia podpisovaná.

Ustanovenie 5 ods. 5 zák. č. 80/1990 Zb... však nerozlišuje povinnosť orgánu verejnej správy vyzývať, resp. nevyzývať na odstránenie väd petície podľa toho, či boli alebo neboli prítomné v čase, keď petíciu petenti podpisovali. Sťažovateľka v tomto smere namieta postup súdu, ktorý si „dotvoril“ resp. „pretvoril“ zákonom stanovenú povinnosť orgánu verejnej správy vyzvať predkladateľa petície na odstránenie väd petície tak, že orgán verejnej správy túto povinnosť nemá v prípade, ak vady petície boli prítomné už v čase podpisovania petentmi, čo je však mimo zákonného rámca povinností orgánu verejnej správy. Ten má jednoznačne stanovenú povinnosť vyzvať predkladateľa petície na odstránenie nedostatkov petície, pričom zákon nerozlišuje čas vzniku nedostatkov, a teda či boli prítomné už v čase podpisovania petentmi alebo až potom.

Sťažovateľka uvádza, že nedostatky v zapätí petičných hárkov bolo možné odstrániť naozaj úplne jednoducho - podpisom hárkov a doplnením údajov jej trvalého pobytu, ktorý koniec koncov v tak malej dedinke ako je Belža (cca 350 obyvateľov) aj tak každý pozná...».

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd v jej veci takto rozhodol:

„Právo sťažovateľky... na prístup k voleným a iným verejným funkciám, zakotveným v čl. 30 ods. 4 Ústavy SR a na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy... v konaní o vydanie rozhodnutia o registrovaní kandidáta podľa § 250zb OSP do volieb orgánov samosprávy obcí, vedenej na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 11S/1/2014 porušené bolo.

Ústavný súd zrušuje Uznesenie Okresného súdu Košice - okolie zo dňa 29.09.2014, č. k. 11S/1/2014-8 v spojení s opravným Uznesením zo dňa 01.10.2014, č. k. 11S/1/2014-15 a vracia vec Okresnému súdu Košice - okolie na ďalšie konanie.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 3.000,- €, ktoré je sťažovateľke povinný zaplatiť Okresný súd Košice - okolie do dvoch mesiacov dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v konaní vo výške 340,90 € s DPH..., ktoré je Okresný súd Košice - okolie povinný vyplatiť na účet JUDr. Slavomíra Dubjela...“

Na základe žiadosti ústavného súdu podal k veci vyjadrenie okresný súd podaním sp. zn. SprV/694/14 z 19. decembra 2014. Z obsahu tohto vyjadrenia vyplýva, že okresný súd považuje sťažnosť za nedôvodnú, pretože *„zákonný sudca rozhodol vo veci na základe predložených listinných dôkazov a dospel k jednoznačnému záveru, ktorý bol premietnutý do výroku rozhodnutia vo veci č. k. 11S/1/2014“*. Pre prípad vyslovenia porušenia označených práv predsedníčka okresného súdu navrhuje nepriznať rozhodnutím ústavného súdu finančné zadosťučinenie, vychádzajúc pritom z názoru, že takéto rozhodnutie samotné bude dostatočným zadosťučinením, keďže *„výkon funkcie v obecnom zastupiteľstve je výkonom vo verejnom záujme obce“*. Súčasťou stanoviska okresného súdu bolo aj vyjadrenie zákonnej sudkyne [REDAKOVANÉ], v ktorom zákonná sudkyňa okresného súdu uvádza, že okresný súd *„vo veci rozhodol po zistení skutočného stavu veci, vykonal dokazovanie aj zabezpečením spisu 229/14 – Miestnej volebnej komisie v Belži, jej*

rozhodnutím zo dňa 24.9.2014 a obsahom spisu. Po takto vykonanom dokazovaní a aplikácii právnych noriem vo veci rozhodol. Sťažnosť... je neopodstatnená a nedôvodná lebo tunajší súd dospel k jednoznačnému záveru, že práve sťažovateľka nedodrжала svoje povinnosti a podala petičné hárky, ktoré neboli vyplnené v súlade so Zákonom č. 85/1990 Z. z.“.

Ústavný súd v danej veci upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s vyjadreniami účastníkov a spisu okresného súdu vedeného pod sp. zn. 11 S 1/2014 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. Zároveň vychádzal z výslovného súhlasu okresného súdu s takýmto postupom obsiahnutého v jeho vyjadrení sp. zn. SprV/694/14 z 19. decembra 2014, ako aj zo skutočnosti, že sťažovateľka sa k žiadosti ústavného súdu z 30. decembra 2014 o možnosti upustenia od ústneho pojednávania pred rozhodnutím vo veci nevyjadřila, hoci bola ústavným súdom výslovne poučená, že ak nebude na túto výzvu reagovať, ústavný súd bude zastávať názor, že s upustením od ústneho pojednávania súhlasí.

II.

Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné sudy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné sudy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy; napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 49/01).

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre pravidelne pripomína, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím

došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy právneho poriadku Slovenskej republiky. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (II. ÚS 249/2011).

Všeobecné súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 OSP; obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv zaručených čl. 30 ods. 4 ústavy ústavný súd poznamenáva, že z doterajšej jeho rozhodovacej praxe vyplýva, že orgány zabezpečujúce prístup k voleným a iným verejným funkciám porušia čl. 30 ods. 4 ústavy aj tým, že „sťažia, uľahčia alebo znemožnia uchádzanie sa o funkciu“ (III. ÚS 75/01), resp. že nezabezpečia „objektívitu konania“ (II. ÚS 9/00, III. ÚS 23/00). V tejto súvislosti ústavný súd uviedol (II. ÚS 5/03), že „v právnom štáte je nevyhnutné, aby každý orgán verejnej moci... postupoval pri výkone svojej právomoci tak, že zabezpečí objektivitu svojho postupu smerujúceho k ochrane alebo uplatňovaniu základného práva alebo základnej slobody, ako aj objektivitu samotného rozhodovania o ochrane a uplatňovaní základného práva alebo základnej slobody, a to bez ohľadu na to, či tento postup prebieha v právne formalizovanom rámci alebo iba v rámci faktickej činnosti príslušného orgánu. Uplatňovanie a ochrana každého základného práva alebo slobody musí byť v činnosti

každého orgánu verejnej moci zabezpečená reálne a musí prebiehať na nediskriminačnom základe. Táto požiadavka sa dotýka každého úkonu orgánu verejnej moci, ktorý priamo alebo aspoň sprostredkovane súvisí s ochranou alebo uplatňovaním základného práva alebo slobody.“ Podobne vo veci sp. zn. PL. ÚS 35/03 ústavný súd uviedol: „.... subjektom tohto práva je každý občan Slovenskej republiky, ktorý sa o volenú funkciu uchádza. Obsahom uvedeného práva je aj predpoklad, že jednotliví voliči budú mať možnosť odovzdať svoj hlas v prospech niektorého z kandidátov za rovnakých podmienok vrátane možnosti dostať sa k informáciám o jednotlivých kandidátoch rovnakým spôsobom.“

Sťažovateľka miestnej volebnej komisii a okresnému súdu ako orgánu, v ktorého právomoci bolo prípadné pochybenie miestnej volebnej komisie napraviť, vytýka, že pri odovzdaní petície voličov na podporu svojej kandidatúry na poslankyňu obecného zastupiteľstva nebola o jej nedostatkoch poučená a ani vyzvaná na ich odstránenie podľa § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve. Pre právny záver súdu, že vada petície nemôže byť dodatočne odstránená, považuje napadnuté rozhodnutie dokonca za arbitrárne. Sťažovateľka taktiež namieta, že pri rozhodovaní o návrhu na jeho registráciu ako nezávislého kandidáta pre voľby starostu obce podaného podľa § 250zb OSP zvolil okresný súd prísne formalistickú aplikáciu príslušných ustanovení zákona, keď sťažovateľkin návrh zamietol iba z dôvodu, že na každom podpisovom hárku petície nebolo uvedené meno, priezvisko a úplná adresa trvalého pobytu osoby, ktorá by bola určená na zastupovanie v styku s orgánom verejnej správy, a neakceptoval skutočnosť, že meno a priezvisko sťažovateľky na týchto podpisových hárkoch uvedené bolo.

K právnemu posúdeniu sťažovateľkinho prípadu okresný súd v relevantnej časti odôvodnenia uviedol:

„Zo spisu Miestnej volebnej komisie Belža sp. zn.: 229/14 súd zistil, že navrhovateľka dňa 17.9.2014 predložila tejto volebnej komisii kandidátnu listinu pre voľby poslancov Obecného zastupiteľstva konané dňa 15.11.2014. Súčasťou kandidátnej listiny bola petícia podpísaná 58 voličmi podporujúcimi kandidatúru tohto nezávislého kandidáta. Miestna volebná komisia preskúmala predložené listiny a nezaregistrovala túto kandidátku

z dôvodu, že v záhlaví pripojených petičných hárkov bol uvedený len akademický titul, krstné meno a priezvisko kandidáta – navrhovateľky. Posúdila, že ide o neúplnú petíciu (§ 17 ods. 1 písm. f)...

Súd zistil, tiež aj navrhovateľka potvrdila, že petícia nemá náležitosti, lebo v označení petície nie sú uvedené bližšie údaje kandidátky, nebola uvedená adresa jej trvalého pobytu a chýba jej podpis. Tento nedostatok nebol odstránený do podania návrhu v tomto konaní a teda petícia nemá náležitosti požadované zákonom.

Navrhovateľka tvrdila, že nebola poučená a vyzvaná na odstránenie neúplných údajov v označení petície tak, ako je to uvedené v § 5 ods. 5 Zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve.

Súd však dospel k záveru, že takto neúplne označená petícia nemôže byť odstránená ani dodatočne. Petičné hárky musia obsahovať informácie jasne identifikujúce petíciu, ktorá sa má podporiť, už predtým ako petenti vyjadria svoj súhlas s obsahom petície svojim podpisom. Teda zo strany volebnej komisie nebolo potrebné vyzývať na doplnenie údajov, ktoré boli potrebné už v čase, keď petícia bola podpisovaná a nie v čase keď o nej rozhoduje volebná komisia. Z tohto dôvodu súd návrhu navrhovateľky na zaregistrovanie ako kandidátky na kandidátnej listine pre voľby do obecného zastupiteľstva Obce Belža zamietol.“

Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že okresný súd sťažovateľku ako nezávislú kandidátku pre voľby poslancov Obecného zastupiteľstva obce Belža nezaregistroval z dôvodu absencie náležitosti uvedenej v § 4 ods. 4 zákona o petičnom práve, a to konkrétne neuvedenia úplnej adresy trvalého pobytu osoby určenej na zastupovanie v styku s orgánom verejnej správy na každom podpisovom hárku petície a jej podpisu.

Podľa § 16 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) kandidátne listiny pre voľby do obecného (mestského) zastupiteľstva podávajú politické strany, a to osobitne za každý volebný obvod, a nezávislí kandidáti.

Podľa § 16 ods. 9 zákona o voľbách súčasťou kandidátnej listiny nezávislého kandidáta je petícia podpísaná voličmi podporujúcimi jeho kandidatúru. Potrebný počet podpisov podľa veľkosti obce je uvedený v prílohe k tomuto zákonu. V petícii sa pri každom podpise uvedie meno a priezvisko voliča, dátum narodenia voliča a trvalý pobyt, ktorým sa rozumie názov obce, názov ulice, ak sa obec člení na ulice, a číslo domu. Počet obyvateľov obce zverejní obec spôsobom v mieste obvyklým najneskôr 85 dní pred dňom volieb.

Podľa poznámky pod čiarou 4a), na ktorú odkazuje § 16 ods. 9 zákona o voľbách, sa na podrobnosti ohľadne petície voličov použijú ustanovenia zákona o petičnom práve.

Podľa § 17 ods. 1 písm. f) zákona o voľbách miestna volebná komisia predložené kandidátne listiny preskúma a nezaregistruje kandidáta, ak chýba alebo je neúplná petícia podľa § 16 ods. 9.

Podľa § 3 ods. 4 zákona o petičnom práve ak nie je vytvorený petičný výbor, musí sa v petícii určiť osoba, ktorá dovŕšila vek 18 rokov, na styk s orgánom verejnej správy.

Podľa § 4 ods. 4 zákona o petičnom práve ak podpisové hárky neobsahujú text petície, musia byť označené tak, aby bolo zrejmé, aká petícia sa má podporiť podpismi; na každom podpisovom hárku musí byť uvedené meno, priezvisko a úplná adresa trvalého pobytu osoby, ktorá je určená na zastupovanie v styku s orgánom verejnej správy.

Podľa § 5 ods. 1 zákona o petičnom práve petícia musí byť písomná, označená slovom petícia a musí obsahovať predmet verejného alebo iného spoločného záujmu a údaje uvedené v § 4 ods. 1 o tom, kto ju podáva; ak petíciu podáva petičný výbor, uvedú sa údaje uvedené v § 4 ods. 1 o každom jeho členovi. Osoba určená na zastupovanie v styku s orgánom verejnej správy podľa § 3 ods. 3 alebo 4 pripojí v petícii k menu, priezvisku a adrese trvalého pobytu aj podpis.

Podľa § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve ak petícia nemá náležitosti podľa odseku 1, príslušný orgán verejnej správy bezodkladne vyzve osobu, ktorá petíciu podala, aby odstránila nedostatky petície v lehote najneskôr do 30 pracovných dní od doručenia výzvy, s poučením o následku ich neodstránenia. Ak osoba, ktorá petíciu podala, v tejto lehote nedostatky neodstráni, orgán verejnej správy petíciu odloží.

Z napadnutého rozhodnutia vyplýva, že okresný súd pri svojom rozhodovaní o návrhu sťažovateľky na vydanie rozhodnutia o jej zaregistrovaní ako nezávislej kandidátky zastal názor, že petičné hárky nemožno dodatočne opraviť ani doplniť „údajmi, ktoré boli potrebné už v čase keď petícia bola podpísaná“.

Je teda zrejmé, že okresný súd pri svojom rozhodovaní nezohľadnil obsah ustanovenia § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve, a to bez uvedenia akéhokoľvek dôvodu, pre ktorý tak nemohol urobiť. Naopak, nekompromisne zastal právny názor, že petičné hárky nemožno dopĺňať po tom, ako petenti vyjadria svoj súhlas s kandidatúrou nezávislého kandidáta svojím podpisom na petícii. Tento záver okresného súdu však ústavný súd hodnotí ako arbitrárny, keďže práve z § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve vyplýva možnosť zásahu do petície odstránením nedostatkov jej formálnych náležitostí.

Okresným súdom použitý výklad na prípad dopadajúcich ustanovení § 4 ods. 4 a § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve, ako aj § 16 ods. 9 a § 17 ods. 1 písm. f) zákona o voľbách okresným súdom (a predtým aj miestnou volebnou komisiou) hodnotí ústavný súd ako prísne formalistický a popierajúci zásadu materiálnej ochrany základných práv a slobôd, v danom prípade predovšetkým základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 ústavy.

Ústavný súd uznáva, že zákonom o petičnom práve stanovená lehota na odstránenie nedostatkov predkladanej petície (30 dní) v prípade registrácie kandidátov pre voľby do orgánov samosprávy obcí nezohľadňuje potrebu plynulého priebehu volieb, ktorej naproti tomu zodpovedajú krátke lehoty uvedené v § 17 ods. 4 a 5 zákona o voľbách a § 250zb OSP, avšak v záujme zabezpečenia práva na súdnu ochranu pred prípadným

nezákonným rozhodnutím miestnej volebnej komisie v súvislosti s registráciou kandidátov je všeobecný súd povinný prispôbiť tomu výklad a aplikáciu príslušných právnych noriem.

Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia zákonných predpisov v súlade s účelom základných práv a slobôd, ktoré sú súčasťou ústavy. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že všeobecné súdy majú v občianskom súdnom konaní poskytovať materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov [(§ 1 OSP), obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04].

Z tohto hľadiska musí všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (obdobne napr. III. ÚS 271/05, III. ÚS 78/07).

Ak okresný súd preto nevykonal dokazovanie, ktorým by zisťoval, či sťažovateľka bola miestnou volebnou komisiou, prípadne jej zapisovateľkou, ktorej bola petícia odovzdaná, vyzvaná na odstránenie jej nedostatkov, a aj sám tak odmietol urobiť, keďže je podľa § 250zb ods. 1 OSP aj on orgánom, ktorý môže vydať rozhodnutie o zaregistrovaní kandidáta, nepostupoval v súlade so zmyslom a účelom § 5 ods. 5 zákona o petičnom práve, a tak nepochybne porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, keď o právach a právom chránených záujmoch rozhodol bez aplikácie na vec sa vzťahujúcej relevantnej právnej normy. Zároveň tým zasiahol do základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 ústavy. Sťažovateľkou vytýkaný nedostatok náležitostí petície bolo pritom možné podľa názoru ústavného súdu odstrániť vo veľmi krátkom čase, ak nie ihneď.

Ústavný súd je presvedčený, že zákonodarcom ustanovená lehota, v rámci ktorej je súd povinný vo veci rozhodnúť podľa § 250zb OSP (do troch dní), nemohla v tomto prípade byť tou prekážkou, ktorá by bránila okresnému súdu postupovať v konaní ústavne konformným spôsobom. Ak by to tak aj bolo, okresný súd mal povinnosť túto okolnosť dostatočným spôsobom presvedčivo odôvodniť, čo však neurobil.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že okresný súd postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 11 S 1/2014 a napadnutým rozhodnutím porušil sťažovateľkino základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj základné právo byť volený do orgánov samosprávy obce zaručené v čl. 30 ods. 1 ústavy, ako to vyplýva z bodu 1 výroku tohto nálezu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pri rozhodovaní o prípadnej aplikácii označenej právomoci bral ústavný súd do úvahy reálnosť dopadov prípadného zrušenia napadnutého rozhodnutia a vrátenia veci na ďalšie konanie. Považoval pritom za rozhodujúce, že voľby do orgánov obcí, v súvislosti s ktorými okresný súd napadnuté konanie viedol, boli vykonané 15. novembra 2014 a v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti už nie je možné žiadnym spôsobom volebný proces a jeho výsledky zvrátiť, pretože tieto procesy boli zavŕšené uvedením starostu obce a poslancov obecného zastupiteľstva do ich funkcií. Zrušenie napadnutého rozhodnutia

a vrátenie veci na ďalšie konanie už v tomto štádiu postráda právny význam a z tohto dôvodu ústavný súd svoju právomoc vyplývajúcu z čl. 127 ods. 2 ústavy nevyužil, čo sa odrazilo v bode 4 výroku tohto nálezu (obdobne III. ÚS 304/2014).

Sťažovateľka ďalej vo svojej sťažnosti požiadala o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 3 000 €. Túto žiadosť však bližšie nezdôvodnila.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy je fakultatívnej povahy a v žiadnom rozsahu nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd v konaní o namietanom porušení sťažovateľkou označených práv poskytuje. V súvislosti s uvedeným považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť aj to, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za porušenie základného práva, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómny prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 235/03). Takáto náprava vo forme kompenzácie prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody už nie je možné napraviť zrušením rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedením do pôvodného stavu (obdobne napr. I. ÚS 15/02).

Pri rozhodovaní o žiadosti na priznanie finančného zadosťučinenia okrem skutočnosti, že túto svoju žiadosť sťažovateľka neodôvodnila, vychádzal ústavný súd aj zo skutočnosti, že náprava porušených základných práv zrušením napadnutého rozhodnutia je už

bezpredmetná. Zároveň však považoval za potrebné prihliadnúť aj na v istom zmysle pasívny postoj sťažovateľky, ktorá sa na ústavný súd neobrátila hneď po vydaní a doručení uznesenia okresného súdu, ale až s odstupom 1 mesiaca, hoci si musela byť vedomá blížiacim sa termínom volieb, a ani nenavrholo vydanie dočasného opatrenia, ktorým by sa domáhala odloženia vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia (jeho dôsledkom mohlo byť aj odloženie volieb, pričom ústavný súd poukazuje na to, že obdobná situácia nastala vo volebnom obvode obce Buzitka z dôvodu vydania uznesenia č. k. III. ÚS 651/2014-28 zo 4. novembra 2014). Z toho dôvodu prebehli 15. novembra 2014 voľby do orgánov obce Belža aj bez toho, aby o registrácii kandidátnej listiny sťažovateľky bolo rozhodnuté ústavne konformným spôsobom. S prihliadnutím na uvedené ústavný súd sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € a na jeho zaplatenie zaviazal okresný súd v lehote 2 mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 2 výroku tohto nálezu).

Napokon ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky vyčíslil trovy konania v sume sumou 511,34 € a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 (prevzatie a príprava zastupovania, podanie sťažnosti) vrátane režijného paušálu a 20 % DPH.

Ústavný súd vychádzal pri rozhodovaní o priznaní trov konania z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2013, ktorá bola 804 €.

Úhradu priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

Za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2014 tak priznal 2-krát po 134 €, t. j. spolu 268 €, režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za 2 úkony vykonané v roku 2014, t. j. 2-krát 8,04 €, čo spolu po zvýšení o 20 % DPH (právny zástupca sťažovateľky je platcom DPH, pozn.) predstavuje sumu 340,90 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2015